بەشی زمانی کوردی

کۆلیژی زمان

زانکۆی سەلاحەدین

بابەت : ئیتیمۆلۆجی

کۆرس بوک :ساڵی دووەم

ناوی مامۆستا : د. ساکار ئەنوەر حەمید

ساڵی خوێندن :٢٠٢١-٢٠٢٢

Course Book

١- ناوی کۆرس	ئیتیمۆلۆجی
٢-ناوی مامۆستا	د.ساکار انور حمید
٣-کۆلیژ /بەشی زانستی	کۆلیژی زمان / بەشی زمانی کوردی
٤- پەیوەندی	ئیمەیڵ : sakar.hameed@su.edu.krd
٥- کاتژمێرەکان لە هەفتەیەکدا	٤ کاتژمێر تیۆری لە هەفتەیەکدا
٦- ژمارەی کارکردن	
٧- کۆدی کۆرس	
٨- پرۆفایلی ئەکادیمی مامۆستا.	من(د.ساکار انور حمید) هەڵگری بروانامەی دکتۆرا، نازناوی زانسی(مامۆستا)، پسپۆری زمان/دەنگسازی، دەرچووی کۆلێژی زمان/بەشی کوردی ساڵی ٢٠٠٤/٢٠٠٥، بۆماوەی ٢ساڵ (ی.توێژەر) کارکردن لەهەمان کۆلێژ، پاشان لەساڵی ٢٠٠٧/٢٠٠٨ لەماستەر وەرگیرام، دواتر لە سالی ٢٠٠٩بروانامەی ماستەرم پێ بەخشرا لە پسپۆری لێکسیکۆلۆجی، لەساڵی ٢٠١٠ نازناوی مامۆستای یاریدەدرم پێدرا، هەر لەو ساڵە وانەی (زارناسی)م بەقۆناغی یەکەم وتەوە، دواتر وانەی (تیۆری زمان) بە قۆناغی سێیەم، سالی ٢٠١٥-٢٠١٦ (تیۆری زمان)بەهەمان قۆناغ، وانەی (شارستانییەی کورد)یش بە قۆناغی دووەم دەگووتەوە، لە ساڵی ٢٠١٨ لە دکتۆرا وەرگیرام، لە ساڵی ٢٠٢٠ بڕوانامەی دکتۆرام پێبەخشرا. چوار ساڵە وانەی (لێکسیکۆلۆجی)دەڵێمەوە ، دوو ساڵە وانەی (ئیتیمۆلۆجی) بە قۆناغی دووەم دەڵیمەوە واتە بۆ ماوەی ١١ ساڵە وەکو مامۆستای زانکۆ کاردەکەم لەهەمان کۆلیژ و بەشی ناوبراو کە لەسەرەوە ئاماژەم پێدا، سوپاس.
٩-وشە سەرەکیەکان	چەمك و پێناسەی ئیتیمۆلۆجی، وشەی بێگانە، وشەی ڕەسەنی کوردی، وشەی نوێیاو، وشەی مردوو، سستی و چالاکی وشەی زمانی کوردی

ناوەرۆکی گشتی کۆرسەکە : ئیتیمۆلۆجی ئەو بەشەیە لە زانستی وشە، کە لە چۆنیەتی پەیدابوون و وەرگرتن و گەشەکردنی وشە و ئەو دەورانەی پێیدا تێپەڕیوە دەدوێ .واتەلە ڕەچەلەك و ڕیشەی وشەکان دەدوێ، هەروەها لەم کۆرسەدا گرنگی بە وشە ڕەسەن و خواستراو و مردوو و نوێیاوەکانی زمانی کوردی دەدەین. ئیتیمۆلۆجی زانستێکی گرنگە لە لێکۆلینەوە زمانەوانییەکاندا ناتوانرێت فەرامۆش بکرێت لە بابەتەکانی خوێندنی قۆناغی زانکۆیی بەتایبەتی بەشی زمانی کوردی.

ئامانجی کۆرسەکە : ئاشناکردن و ناساندنی قوتابیان بە چەمك و پێناسەی ئیتیمۆلۆجی و رەچەلەکی وشەخواستراوەکانی زمانی کوردی و رەچەلەکی وشە رەسەنەکانی زمانی کوردی ، هەروەها ئاشناکردنی قوتابیان بەو لێکۆلینەوە زمانەوانیيانەی کە لەسەدەکانی رابردووەوە تا ئەمرۆ نوسراون.

بەرپرسیارێتیەکانی قوتابی:
قوتابی بەدرێژایی ئەم سالەی خوێندنی کە لەسەریەتی ئەم ئەرکانەی خوارەوە جێبەجێ بکات، کە لە لایەن ماموستای بابەتەوە پێی دەسپێردرێت، وەکو:

١-را پۆرتێك لەسەر یەکێك لە بابەتەکانی ناو کۆرسە کە، یان نزیك لە بابەتەکە.

٢-ڕێژەی ئامادەنەبوونی قوتابی بەبێ هۆ لەوانەکان و کەوتن بەهۆی نەهاتنەوە.

٣-ئاگادار کرنەوەی قوتابیان لە رۆژ و مانگ وکاتژمێری تاقیکردنەوەکان و نمرەی تاقیکردنەوەکە و ئامادەبوونی قوتابی لە رۆژی تاقیکردنەوەکە و مۆلەت پێنەدانی بەهیچ شێوەیەك، ئامادەنەبوونی بە کەوتوو هەژمار دەکرێت.

شێوازی وانەوتنەوە :
-لە ڕێگاکانی وانە وتنەوەدا پشت دەبەسترێت بە رێگای تەکنیکی نوێ بە تایبەتی کۆمپیوتەر و داتاشۆ بۆ پێشکەشکردنی سەرە بابەتەکان و خالە سەرەکییەکانی) Power Pointبەبەکارهێنانی پرۆگرامی (بابەتەکان و نوسینی پرسیار، ئەمەش ڕۆلێکی گرنگی دەبێت لە ڕاکێشانی سەرنجی قوتابیان بەرەو بابەتەکە.
-ڕێکخستنی تەختە و نوسین بە شێوەیەکی روون و رێك تا قوتابیان زیاتر سودمەند بن.
-بەکارهێنانی کاری گروپی بە قوتابیان و پێشبڕکێی پرسیار و وەلام لە نێوانیاندا.
-ڕێگاکانی وانە وتنەوە دەبێت بەبێ جیاکاری نێوانیان، بە پێی هەرسێ ئاستی (زیرەك، ناوەند، بیرکۆل)ی قوتابیان ئە نجام بدرێت.
- پرسیارکردنی ماموستا لەکاتی وانە وتنەوەدا خالێکی گرنگە دەبێتە هۆی بەکارخستنی مێشکی قوتابی و بەشداریکردن لە وانەکە.

شێوازەکانی هەڵسەنگاندن

قوتابی بەدرێژایی ئەم ساڵەی خوێندن دوو تاقیکردنەوە ئەنجام دەدات ، یەك لە وەرزی یەکەم ، تاقیکردنەوەی دووەم لە وەرزی دووەم دەبێت ، هەریەك لە تاقیکردنەوەکان ١٥ نمرەی لەسەر دەبێت ، ١٠ نمرەش لەسەر چالاکی سیمینار یان پێشکەشکردنی باسێك دەبێت لەبارەی یەکێك لە بابەتەکانی وانەکە و ئامادەبوون و چالاکی ڕۆژانەی قوتابی دەبێت کە دەکاتە ٤٠ نمرە کۆتایی سالیش ٦٠ نمرەی لەسەرە کە دەکاتە ١٠٠.

دەرئەنجامی فێربونی قوتابی: روونی ئامانجە سەرەکییەکانی بابەتی ئیتیمۆلۆجی بۆ قوتابیان وەك لەسەرەوە ئاماژەمان بەهەندێکیان کرد، بەڵام یەکێك لەئامانجە هەرەسەرەکییەکان ناساندنی وشە خواستراوەکانی زمانی کوردی و رەچەلەکیان لەرووی ئیتیمۆلۆجییەوە بەقوتابیان، تاوەکو ئاشنایەتییان هەبێ بەرامبەر بە وشە خواستراوەکان.

لیستی سەرچاوەکان:

١-ساکار انور حمید(٢٠٠٩)وشەخواستن لەزمانی کوردیدا (لێکۆلینەوەیەکی ئیتیمۆلۆجییە)،نامەی ماستەر ،هەولێر،.

٢-جمال نەبەز (٢٠٠٨) وشەنامەکی ئیتیمۆلۆژیای زمانی کوردی، چاپی یەکەم.

٣-ئەورەحمانی حاجی مارف (١٩٧٥) ، وشەی زمانی کوردی، چاپخانەی کۆری زانیاری کورد، بەغدا.

٤- ئەورەحمانی حاجی مارف (٢٠٠٠)، بنج و بنەوانی هەندێ وشە، بەشی یەکەم،بەغدا.

٥-تابان محمد سعید حسن (٢٠٠٨) گەشەسەندن و پوکانەوەی گەنجینەی وشە لە زمانی کوردیدا، نامەی ماستەر، سلێمانی.

٦- رۆژان نوری عبدالله (٢٠٠٧)، فەرهەنگی زمان و زاراوەسازی کوردی، چاپی یەکەم ،کۆلێژی پەروەردە، زانکۆی کۆیە.

٧- ابراهیم السامرائی (١٩٩٧) الدخیل فی الفارسیە والعربیە والترکیە،معجم و دراسە، الطبعة الاولی،بیروت-لبنان.

بابەتەکان	ناوی مامۆستا
هەفتەی یەکەم: چەمك و پێناسەی ئیتیمۆلۆجی ، پەیدابوون و گەشەکردنی وشەکانی زمانی کوردی **هەفتەی دووەم: خێزانە زمانەکانی جیهان** **هەفتەی سێیەم: وشەی زمانی کوردی:١-وشەی کوردی پەتی(ڕەسەن)** **هەفتەی چوارەم : تەواوکەری وانەی پێشوو**	**د. ساکار انور حمید** **یەکەی وانە : ٢ یەکە**

هەفتەی پێنجەم: ٢-وشە خواستراوەکانی زمانی کوردی ، وشەی فارسی لە زمانی کوردیدا **هەفتەی شەشەم:** (وشەی عەرەبی، وشەی تورکی) لە زمانی کوردیدا **هەفتەی حەوتەم:** وشەکانی(هیندۆئەوروپی ، سانسکریتی /هیندی، ئینگلیزی) لە زمانی کوردیدا **هەفتەی هەشتەم:** وشەکانی (یۆنانی ،چینی ،لاتینی ،سریانی ،عیبری) لە زمانی کوردیدا **هەفتەی نۆیەم:** وشەکانی (رووسی، فەرەنسی، سلاڤی،ئەوروپایی) لە زمانی کوردیدا **هەفتەی دەیەم:** وشەکانی (ئەلمانی ،ئیتالی، مەغۆلی، زاراوەی جیهانی) لە زمانی کوردیدا **هەفتەی یازدەهەم:** موفرەداتی زمانی کوردی لەڕووی چالاکی و سستی یەوە. **هەفتەی دوانزەهەم :** ڕەگی بێگانە لە موفرەداتی زمانی کوردیدا (١-وشەی بێگانە، ٢_زرەرێژ) **هەفتەی سیانزەهەم:** وشەی مردوو، وشەی نوێیاو	

نموونەی پرسیاری تاقیکردنەوە :

پ١/ پێناسەی ئەمانەی خوارەوە بکە؟

ئیتیمۆلۆجی: ئەو بەشەیە لە زانستی وشە، کە لە چۆنیەتی پەیدابوون و وەرگرتن و گەشەکردنی وشە و ئەو دەورانەی پێیدا تێپەڕیوە دەدوێ.

پ٢/ وەڵامی راست یان چەوت بەرامبەر ئەم دەستەواژانەی خوارەوە دابنێ :

وشەی (سەماوەر) لە وشەی (سام +ڤار) ی رووسییەوە وەرگیراوە

وەڵام : راستە

پ٣/ هەڵبژاردن : وەڵامی راست هەڵبژێرە :

وشەی (یەڵدا) لەبنەرەتدا وشەیەکی:

أ-یۆنانییە ب-سریانییە ج –تورکییە

وەڵام : ب_سریانییە

تێبینی تر :

پێداچونەوەی هاوەڵ